

Доц. др Мијодраг РАДОЈЕВИЋ*
Научни сарадник
Институт за политичке студије, Београд

УСТАВ ИЗ 1974. ГОДИНЕ – ИЗМЕЂУ СЕМАНТИЧКОГ И СТВАРНОГ УСТАВА

Уставу СФРЈ из 1974. године припада нарочито место у историји уставности. По својим обележјима, пре свега дужини уставног текста, нормативном језику, идеолошкој основи, решењима на средокраћу између традиционалне концепције уставности и совјетског типа уставности, али и институтима непознатим у компаративном праву, јединствен је пример. Ипак, његова кључна карактеристика је огроман процеп између семантичке стране и стварног изгледа. Писани (формални) устав је заснован на утопистичким доктринама марксизма о одумирању државе и самоуправљању. Монопол комунистичке партије био је друштвена сила иза „живог устава“. Комплексни односи партијско-бироградског врха и политичких елита на савезном нивоу и у федералним јединицама креирале су стварни изглед овог устава. Две дилеме предмет су разматрања из савремене перспективе: допринос Устава из 1974. распаду земље и утицај његовог наслеђа на транзицију уставних система на простору некадашње Југославије. У уставној пракси ових држава је прегршт примера супротних начелима либералног (републиканског) конституционализма, а доминантна је логика тумачења устава са позиција политичке моћи. Преиспитавање утицаја Устава на демонтажу југословенског федерализма често се своди на разматрање узрока, одговорности и последица. Свакој интерпретацији прети да упадне у мрежу предрасуда услед дијаметрално супротстављених политичких и теоријских полазишта.

Кључне речи: уставност, живи устав, социјализам, ауторитарна уставност, децентрализација, конституционализам.

Mijodrag RADOJEVIĆ, LL.D.

Assistant professor,
Research Associate, Institute for Political Studies, Belgrade

THE 1974 CONSTITUTION – BETWEEN THE SEMANTIC AND REAL CONSTITUTION

The 1974 Constitution of the SFRY holds a special place in the history of constitutionalism. By its features, primarily the length of the constitutional text, normative language, ideological basis, provisions that are mid-way between the traditional concept of constitutionality and the Soviet type of constitutionality, but also due to legal concepts that were unknown in comparative law, it is quite unique. However, its key characteristic is an enormous gap between its semantic and actual aspects. The written (formal) Constitution is based on the utopian doctrines of Marxism about the demise of the state and self-management. The social force behind the “living constitution” was the monopoly of the Communist Party. The complex relations between the party-bureaucratic top and political elites at the federal level, on the one hand, and their counterparts in the federal units, created the real appearance of this constitution. The subject of discussion are two dilemmas from the modern perspective: the contribution of the 1974 Constitution to the disintegration of the country and the influence of its legacy on the transition of constitutional systems in the former Yugoslavia. There are myriad examples in the constitutional practice of these states that are contrary to the principles of the liberal (republican) constitutionalism, while the dominant logic in the interpretation of the constitution is from the position of political power. The re-examination of the impacts of the Constitution on the dismantling of Yugoslav federalism is often reduced to a review of the causes, responsibilities and consequences. Any interpretation runs the risk of falling into a network of prejudices due to diametrically opposed political and theoretical baselines.

Keywords: constitutionality, living constitution, socialism, authoritarian constitutionality, decentralization, constitutionalism.

* <https://orcid.org/0000-0002-1104-9219>, miodrag.radojevic@gmail.com